

Jungtinės Tautos

CEDAW/C/LTU/CO/4

/Emblema/ **Jungtinių Tautų Konvencija dėl visų formų diskriminacijos
panaikinimo moterims**

2008 m. liepos 18 d.

Originalo kalba: anglų

Jungtinių Tautų Moterų diskriminacijos panaikinimo komitetas

41 sesija

2008 m. birželio 30–liepos 18 d.

IŠANKSTINIS NEREDAGUOTAS VARIANTAS

**Jungtinių Tautų Moterų diskriminacijos panaikinimo komiteto baigiamieji
pastebėjimai: Lietuva**

1. Komitetas svarstė Lietuvos Respublikos trečiąją ir ketvirtąją periodines ataskaitas (CEDAW/C/LTU/3 ir CEDAW/C/LTU/4) 2008 m. liepos 2 d. 834 ir 835 posėdžiuose (žr. CEDAW/C/SR.834 ir 835). Komiteto sudarytas problemų ir klausimų sąrašas yra pateikiamas CEDAW/C/LTU/Q/4, o Lietuvos Respublikos Vyriausybės atsakymai yra pateikti CEDAW/C/LTU/Q/4/Add.1.

Ivadas

2. Komitetas vertina tai, kad Valstybė narė pristatė trečiąją ir ketvirtąją periodines ataskaitas, kurios buvo parengtos pagal Komiteto nurodymus dėl ataskaitų rengimo ir atsižvelgiant į ankstesnes Komiteto baigiamąsias pastabas. Tačiau Komitetas apgailestauja, kad ataskaitose pateikta informacija kartais buvo nepakankamai išsami tam, kad Komitetas galėtų įvertinti specifinę moterų padėtį. Komitetas taip pat vertina Valstybės narės raštu pateiktus atsakymus į visą eilę priešsesijinės darbo grupės iškeltų klausimų, pristatymą žodžiu ir atsakymus į Komiteto pateiktus klausimus. Tačiau Komitetas apgailestauja, kad šie atsakymai kartais buvo nepakankamai išsamūs ir kai kada juose buvo pasigesta bendro Konvencijos ir jos nuostatų supratimo.
3. Komitetas taip pat vertina Valstybės narės delegaciją, vadovaujamą Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos sekretorės, į kurią buvo įtraukti atstovai iš skirtingų Vyriausybės ministerijų ir skyrių. Komitetas reiškia padėką už atvirą ir konstruktyvų dialogą, kuris vyko tarp delegacijos ir Komiteto narių.
4. Komitetas su dėkingumu pažymi, kad 2004 m. Valstybė narė ratifikavo Konvencijos Fakultatyvinį Protokolą ir priėmė Konvencijos 20 straipsnio 1 paragrafo pakeitimus.

Teigiami aspektai

5. Komitetas vertina tai, kad Valstybė narė ėmėsi teisinių reformų, kuriomis siekiama panaikinti moterų diskriminaciją ir skatinti lyčių lygybę. Komitetas ypač teigiamai vertina Lietuvos Respublikos Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo pakeitimus susijusius su netiesioginės diskriminacijos draudimu, specialiųjų laikinųjų priemonių taikymu, kuriomis siekiama kuo greičiau pasiekti *de facto* moterų ir vyrų

- lygybę ir pakeitimus susijusius su įrodinėjimo pareigos perkėlimu nuo galimos aukos į asmenį ar instituciją, prieš kurią pateiktas skundas. Komitetas taip pat vertina tai, kad Valstybė narė išplėstinai perkėlė atitinkamą privalomąją Europos Sąjungos direktyvą į Lietuvos Respublikos Lygių galimybių įstatymą, kuris papildė Lietuvos Respublikos Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymą bei uždraudžia diskriminaciją kitais pagrindais, nuo kurios gali nukentėti moterys.
6. Komitetas teigiamai vertina dviejų Valstybinių moterų ir vyrų lygių galimybių programų (2003-2004 m. ir 2005-2009 m.) patvirtinimą ir įgyvendinimą, kurios apima daug priemonių, skirtų užtikrinti moterų ir vyrų lygias galimybes visose gyvenimo srityse.
 7. Komitetas taip pat vertina tai, kad Valstybė narė patvirtino ilgalaikę Valstybinę smurto prieš moteris mažinimo strategiją ir jos įgyvendinimo priemonių 2007–2009 metų planą, skirtą nuosekliai, kompleksiskai ir sistemingai mažinti smurtą prieš moteris šeimoje.
 8. Komitetas teigiamai vertina priemones, kurių ėmėsi Valstybė narė kovoje su prekyba moterimis ir mergaitėmis, įskaitant Prekybos žmonėmis ir priverstinės prostitucijos kontrolės bei prevencijos 2005-2008 metų programos patvirtinimą ir įgyvendinimą, galimybę prekybos aukoms, bendradarbiaujančioms su atitinkamomis institucijomis, išduoti leidimus gyventi. Komitetas teigiamai vertina Valstybė narę 2003 metais ratifikavus Jungtinių Tautų Protokolą dėl prekybos žmonėmis, ypač moterimis ir vaikais, prevencijos, sustabdymo bei baudimo už vertimąsi ja, papildančio Jungtinių Tautų Organizacijos konvenciją prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą. Komitetas taip pat vertina Valstybės narės dvišalį, regioninį ir tarptautinį bendradarbiavimą šioje srityje.

Svarbiausios keliančios susirūpinimą sritys ir rekomendacijos

9. **Komitetas primena Valstybės narės įsipareigojimus sistemingai ir nuosekliai įgyvendinti visas Konvencijos nuostatas ir laiko šiuose baigiamuosiuose pastebėjimuose nustatytas kritines sritis ir rekomendacijas Valstybei narei prioritetinėmis nuo dabar iki kitos periodinės ataskaitos pristatymo. Todėl Komitetas ragina Valstybę narę sutelkti dėmesį į šias sritis ir kitoje periodinėje ataskaitoje pristatyti veiksmus, kurių ėmėsi ir pasiektus rezultatus. Komitetas prašo Valstybę narę pristatyti šias baigiamąsias pastabas visoms atitinkamoms ministerijoms, Seimui ir teisinėms institucijoms, siekiant pilnai įgyvendinti čia pateiktas rekomendacijas.**

Konvencijos ir Fakultatyvinio Protokolo matomumas

10. Pažymėdamas, kad Konvencija yra tiesiogiai taikoma ir jai teikiama pirmenybė prieš jai prieštaraujančius nacionalinius teisės aktus, Komitetas yra susirūpinęs, kad ne visos Valstybės narės institucijos pakankamai žino ir taiko Konvencijos nuostatas ir jos koncepciją apie esminę lyčių lygybę, Fakultatyvinį Protokolą bei Komiteto bendrąsias rekomendacijas. Pripažindamas, kad dabar tarptautinė teisė yra privaloma teisės aukštųjų mokyklų mokymo programose, Komitetas yra taip pat susirūpinęs, kad dauguma teisėjų, advokatų, prokurorų, kitų teisininkų ir pačių moterų nėra pakankamai susipažinę su Konvencijos nuostatais ir Komiteto bendrosiomis rekomendacijomis, kaip matoma iš to, kad nėra teismo sprendimų, kurie remiasi Konvencija. Komitetas taip pat yra susirūpinęs dėl to, kad moterys, ypač iš kaimo vietovių, nepakankamai naudojami priemonėmis, apsaugančiomis jų

teisės, įskaitant teismų procedūras ir kreipimąsi pagalbos į Lygių galimybių kontrolierių.

11. **Komitetas prašo Valstybę narę imtis papildomų priemonių užtikrinant pakankamą Konvencijos supratimą ir jos taikymą visose Valstybės narės institucijose, kaip pagrindą visiems įstatymams, teismo sprendimams bei lyčių lygybės ir moterų pažangos programoms, taip pat tvirtinant naują teismo bylų klasifikacijos sistemą. Komitetas taip pat prašo Valstybę narę, remiantis įsipareigojimais, pateiktais Konvencijos 24 straipsnyje ir Fakultatyvinio Protokolo 13 straipsnyje, imtis konkrečių priemonių plačiai skleisti informaciją apie šias dvi sutartis, įskaitant ir Komiteto bendrąsias rekomendacijas. Komitetas ragina Valstybę narę organizuoti mokymus apie šias dvi sutartis ir jų privalomą taikymą Teisininkų mokymo centre prokurorams, teisėjams ir advokatams ir kitiems teisės specialistams. Komitetas rekomenduoja rengti tęstines visuomenės informavimo kampanijas ir teisinio raštingumo kampanijas moterims, įskaitant kaimo moteris ir nevyriausybinės organizacijas, kurios dirba moterų problemų klausimais. Be to, Komitetas kviečia Valstybę narę įsteigti Lygių galimybių kontrolieriaus institucijos regioninius ir vietos padalinius, siekiant palengvinti moterų galimybes pasinaudoti kontrolieriaus teikiamomis procedūromis ir priemonėmis pažeidus jų teises.**

Laikinosios specialiosios priemonės

12. Pažymėdamas, kad Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 4 dalies 6 punktą nustato, kad laikinosios specialiosios priemonės neturi būti laikomos diskriminacinėmis ir gali būti taikomos Seimui priėmus specialius įstatymus, Komitetas apgailestauja, kad tokių teisės aktų nebuvo priimta tokiose srityse kaip politika, visuomeninis gyvenimas, švietimas ir užimtumas privačiame ir viešajame sektoriuose.
13. **Atsižvelgdamas į bendrąją rekomendaciją Nr. 25 dėl konvencijos 4 straipsnio 1 paragrafo, Komitetas ragina Valstybę narę sistemingai priimti tokius įstatymus dėl laikinųjų specialiųjų priemonių, įskaitant tikslus, grafikus ar kvotas, kurių padaugėtų dėl paskatų sistemos, ir juos veiksmingai įgyvendinti tam, kad būtų greičiau pasiekta *de facto* moterų ir vyrų lygybė politinio ir visuomeninio gyvenimo, švietimo, privataus ir viešojo užimtumo srityse. Be to, Valstybė narė yra raginama apsvarstyti Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo pakeitimus, siekiant supaprastinti laikinųjų specialiųjų priemonių praktinį taikymą ir užtikrinti veiksmingą tokių priemonių panaudojimą tais lygmenimis ir tose srityse, kur jos reikalingos. Valstybė narė taip pat skatinama rengti specialius mokymus apie laikinąsias specialiąsias priemones ir jų svarbą, siekiant palengvinti tokių priemonių taikymą nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis.**

Stereotipai

14. Komitetas susirūpinęs patriarchalinių nuostatų ir išsisknijusių stereotipų apie moterų ir vyrų vaidmenų pasiskirstymą šeimoje, darbe ir Lietuvos visuomenėje, kurie gali sutrukdyti moterims naudotis žmogaus teisėmis, egzistavimu ir kurie atsispindi *inter alia* neseniai patvirtintoje Valstybinėje šeimos politikos koncepcijoje, žiniasklaidoje, vadovėliuose ir švietimo medžiagoje, darančioje įtaką

moterų tradiciniams išsilavinimo pasirinkimams, nepalankiai padėčiai darbo rinkoje ir nepakankamam atstovavimui politiniame ir visuomeniniame gyvenime ir priimant sprendimus, ypač vietos lygmeniu.

15. **Komitetas prašo Valstybę narę didinti pastangas ir imtis visapusiškų ir tęstinių priemonių, siekiant panaikinti lyčių stereotipus. Komitetas rekomenduoja Valstybei narei rengti visuomenės informavimo ir švietimo kampanijas moterims ir vyrams skirtas skatinti kultūriniais pokyčiams apie moters ir vyro vaidmenis ir užduotis, kaip tai nustatoma Konvencijos 5 straipsniu, ir kad žiniasklaida būtų raginama kurti teigiamą ir neseksualizuotą moters įvaizdį. Komitetas taip pat prašo Valstybę narę dėti pastangas stiprinant švietimą ir mokymus lyčių lygybės klausimais mokymo ir konsultavimo personalui visų lygių švietimo įstaigose, nedelsiant peržiūrėti visus vadovėlius ir švietimo medžiagą, panaikinant juose lyčių stereotipus ir taikyti laikinąsias specialiąsias priemones švietimo įstaigose, atsižvelgiant į Konvencijos 4 straipsnio 1 paragrafą, skatinančias moteris užimti sprendimų priėmimo pareigas švietimo institucijose ir siekiant padidinti moterų dėstytojų skaičių akademinėje bendruomenėje. Komitetas taip pat ragina Valstybę narę kurti ir įgyvendinti programas, skirtas moterų ir mergaičių konsultavimui netradicinių švietimo ir profesinio lavinimo pasirinkimų klausimais.**

Nacionaliniai moterų pažangos instituciniai mechanizmai

16. Pažymėdamas, kad Lygių galimybių įstatymu buvo išplėsti Lygių galimybių kontrolieriaus įsipareigojimai, įtraukiant ir kitus diskriminacijos pagrindus, ne tik diskriminaciją dėl lyties, Komitetas yra susirūpinęs, kad išsiplėtus tarnybos įgaliojimams, moterų diskriminacijos problema, įskaitant jos kiekybinį dominavimą bei svarbą, gali prarasti savo matomumą ir jai gali būti skiriama mažiau dėmesio. Taip pat, teigiamai vertinant tai, kad buvo įsteigtas Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Lyčių lygybės skyrius, kuris yra įgaliotas koordinuoti ministerijų lyčių lygybės veiklą, įskaitant Valstybinės moterų ir vyrų lygių galimybių programos įgyvendinimą, Komitetas yra susirūpinęs tuo, kad šiame skyriuje yra tik keturi darbuotojai. Be to, Komitetas yra susirūpinęs tuo, kad kiekvienoje ministerijoje paskirti už lyčių lygybę atsakingi darbuotojai, šią funkciją atlieka greta savo įprastų užduočių. Komitetas yra susirūpinęs dėl vietos savivaldos lygmens: nors kai kurios savivaldybės savanoriškai paskyrė darbuotojus, atsakingus už lyčių lygybę, nėra jokio teisinio įsipareigojimo paskirti atstovus eiti tokias pareigas savivaldybių lygmeniu ir nepakankamas ryšys tarp nacionalinių, regioninių ir vietos institucijų lyčių lygybės klausimais.
17. **Komitetas Valstybei narei rekomenduoja imtis reikalingų veiksmų siekiant užtikrinti, kad nacionaliniai lyčių lygybės mechanizmai būtų stiprinami didinant žmogiškuosius bei finansinius išteklius. Išplėtus Lygių galimybių kontrolieriaus įsipareigojimus, Valstybė narė turėtų užtikrinti, kad moterų diskriminacijos ir lyčių lygybės kaip horizontalaus prioriteto, klausimams ir jų svarbai būtų skiriamas atitinkamas matomumas ir dėmesys. Šiam tikslui iš Valstybės narės biudžeto turi būti skiriama atitinkamai lėšų Lygių galimybių kontrolieriaus instituciją aprūpinti pakankamais žmoniškaisiais ir materialiniais ištekliais tam, kad ši institucija veiksmingai įgyvendintų savo uždavinius. Komitetas taip pat rekomenduoja, kad darbuotojai, atsakingi už lyčių lygybę nacionalinėse ministerijose būtų atleisti nuo kai kurių kitų**

įpareigojimų, skiriant daugiau laiko darbui lyčių lygybės klausimais. Valstybė narė yra raginama pakeisti Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymą, įtraukiant privalomąjį įpareigojimą paskirti lyčių lygybės specialistą kiekvienos savivaldybės ir apskrities administracijoje ir sustiprinti ryšį tarp nacionalinių, regioninių ir vietos institucijų lyčių lygybės veiklos srityje, vykdant mokymus apie lyčių lygybę, jautrų lytims požiūrį, lyčių aspekto integravimą. Komitetas taip pat ragina Valstybę narę parengti trečiąją Valstybinę moterų ir vyrų lygių galimybių programą 2010-2014 metams, remiantis antrosios programos vertinimu.

Smurtas prieš moteris

18. Komitetas pažymi įvairias Valstybės narės pastangas kovojant su smurtu prieš moteris, įskaitant smurtą šeimoje, kurių ji ėmėsi po ankstesnės periodinės ataskaitos pristatymo, įskaitant Valstybinės smurto prieš moteris mažinimo strategijos patvirtinimą, LR Baudžiamojo Kodekso pakeitimus, krizių centrų, kurie teikia paramą smurto aukoms, tinklo įsteigimą, ir specialios pagalbos linijos mušamoms moterims visoje šalyje išplėtimą iki 24h per parą 2008 m. Komitetas taip pat pažymi, kad buvo įsteigta darbo grupė, kuri parengtų apsaugos prieš smurtą šeimoje koncepciją, kuria remiantis būtų priimtas įstatymas dėl apsaugos prieš smurtą šeimoje. Tačiau Komitetas tebeišlieka susirūpinęs dėl aukšto smurto prieš moteris lygio Lietuvoje, ypač smurto šeimoje, ir, esant šioms aplinkybėms, dėl specialaus įstatymo dėl smurto šeimoje nebuvimo. Komitetas yra susirūpinęs, kad dėl tokios situacijos smurtas šeimoje gali būti laikomas asmeniniu reikalu, ir dėl to aukos ir nusikaltėlio santykių pasekmės gali tapti nesuprantamos policijos ir sveikatos apsaugos pareigūnams, atitinkamoms institucijoms ir visuomenei apskritai. Komitetas taip pat reiškia susirūpinimą tuo, kad Valstybė narė nenustatė termino koncepcijai ar ja remiantis parengtam įstatymui priimti ir apgailestauja, kad dėl Valstybės narės finansinės paramos trūkumo nepakanka krizių centrų, kurių dauguma buvo įsteigti ir veikia nevyriausybinių organizacijų iniciatyva.
19. **Atsižvelgdamas į bendrąją rekomendaciją Nr. 19, Komitetas ragina Valstybę narę imtis visapusiškų teisinių ir kitų priemonių, siekiant kovos su visomis smurto prieš moteris formomis, įskaitant smurtą šeimoje. Komitetas prašo Valstybę narę skirti pakankamai finansinių išteklių, siekiant užtikrinti veiksmingą Valstybinės smurto prieš moteris mažinimo strategijos įgyvendinimą ir atidžiai stebėti jos rezultatus. Komitetas taip pat prašo Valstybę narę užtikrinti, kad visos moterys, patyrusios smurtą šeimoje, įskaitant kaimo moteris, turėtų galimybę nedelsiant pasinaudoti skriaudos atitaisymo ir apsaugos priemonėmis, įskaitant apsaugos tvarką (*protection order*) ir pakankamą skaičių saugių ir tinkamai finansuojamų prieglobsčių ir, jei reikia, teisinę pagalbą. Komitetas Valstybei narei rekomenduoja neatidėliojant parengti ir išleisti specialų įstatymą, draudžiantį smurtą prieš moteris šeimoje, kuriuo būtų užtikrintas skriaudos atitaisymas ir apsauga, ir nustatyti terminą dėl šio įstatymo patvirtinimo. Komitetas ragina Valstybę narę dėti daugiau pastangų tiriant ir kaupiant duomenis apie smurto prieš moteris lygį, priežastis ir pasekmes, įskaitant informaciją apie aukos ir nusikaltėlio santykius smurto atveju.**

Užimtumas

20. Komitetas pažymi aukštą moterų užimtumo lygį ir dalyvavimą darbo rinkoje ir žymiai sumažėjusį jų nedarbo lygį nuo 13,9 procentų 2000 m. iki 5,1 procento 2008 m. Pažymėdamas, kad daugelis Valstybės narės iniciatyvų, skirtų remti tokių užimtumo lygį ir palengvinti darbo ir šeimos gyvenimo suderinamumą, įskaitant naują nutarimą dėl lankstesnių galimybių dėl vaiko priežiūros atostogų, nutarimą dėl neseniai įteisintų tėvystės atostogų, lankstesnes darbo laiko organizavimo sąlygas, palankios šeimai politikos skatinimą įmonėse, Komitetas reiškia susirūpinimą vertikalia ir horizontalia segregacija dėl lyties darbo rinkoje, vyrų ir moterų atlyginimų skirtumu, mažu vaikų priežiūros atostogų išeinančių vyrų skaičiumi.
21. **Komitetas ragina Valstybę narę laikyti *de facto* moterų ir vyrų lygybę darbo rinkoje prioritetine, siekiant visiško atitikimo Konvencijos 11 straipsniui. Komitetas rekomenduoja Valstybei narei imtis konkrečių priemonių, įskaitant laikinąsias specialiąsias priemones, siekiant panaikinti vertikalią ir horizontalią segregaciją dėl lyties darbo rinkoje ir pašalinti vyrų ir moterų atlyginimų skirtumą. Šiame kontekste Valstybė narė yra raginama apsvarstyti Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo pakeitimus įtraukiant privalomuosius lygybės planus, kuriuos vykdys viešojo ir privataus sektoriaus darbdaviai ir apimant atlyginimų klausimą bei palankios šeimai politikos įgyvendinimą įmonėse, kurį stebės Lygių galimybių kontrolierius. Be to Komitetas rekomenduoja Valstybei narei ir toliau dėti pastangas, siekiant užtikrinti šeimos ir profesinio gyvenimo suderinamumą ir skatinti lygų vaidmenų pasidalinimą šeimoje, įskaitant vyrų skatinimą išeiti vaiko priežiūros atostogų.**

Šeimos ryšiai

22. Pažymėdamas Valstybės narės pastangas remti šeimas, Komitetas reiškia susirūpinimą neseniai patvirtinta Valstybine šeimos politikos koncepcija, kuri sudaro pagrindą rengti su šeima susijusius įstatymus ir politiką, atsižvelgiant į tai, kad ši politikos koncepcija remiasi siaura šeimos sąvoka, kuri gali turėti neigiamos įtakos moterų žmogaus teisėms santuokoje ir šeimoje.
23. **Komitetas prašo Valstybę narę atidžiai stebėti Valstybinės šeimos politikos koncepcijos poveikį netradicinėms šeimoms, pripažintoms Komiteto bendrąja rekomendacija Nr. 21, ir apsaugotoms Lygių galimybių įstatymo.**

Sveikata

24. Pažymėdamas, kad Valstybė narė ėmėsi tam tikrų priemonių reprodukcinės sveikatos srityje, įskaitant lytinio švietimo ir reprodukcinę teisių lankstinukų leidimą ir platinimą, Komitetas reiškia susirūpinimą dėl didelio abortų skaičiaus ir galimybių moterims ir mergaitėms naudotis šeimos planavimo priemonėmis, įskaitant kontraceptines priemones, stokos, ypač moterims kaimo vietovėse. Todėl Komitetas reiškia susirūpinimą tuo, kad daugiau nei pusė 15-25 metų amžiaus jaunų moterų nesinaudoja kontraceptinėmis priemonėmis ir, kad lytinis švietimas nėra privalomas mokyklose. Komitetas yra labai susirūpinęs dėl Gyvybės prenatalinėje fazėje apsaugos įstatymo projekto, kuriuo numatomi tik trys atvejai, kuriais abortas būtų teisėtas, nustatant labai griežtus terminus. Kadangi, remiantis įstatymo projektu, nėštumo nutraukimas kitomis aplinkybėmis, išskyrus tris įstatymo projekte numatytus atvejus, yra laikomas nusikaltimu pagal Lietuvos

Respublikos įstatymus, Komitetas yra susirūpinęs, kad priėmus tokį įstatymą, gali padaugėti nesaugių nelegalių abortų, dėl kurių gali atsirasti rizika moterų sveikatai ir gyvybei ir padidėti moterų mirčių skaičius.

25. **Komitetas prašo Valstybę narę imtis konkrečių priemonių teikiant moterims daugiau galimybių naudotis sveikatos priežiūros priemonėmis, ypač lytinės ir reprodukcinės sveikatos priežiūros paslaugomis, atsižvelgiant į Konvencijos 12 straipsnį ir Komiteto bendrąją rekomendaciją Nr. 24 „Moterys ir sveikata“.** Komitetas reikalauja, kad Valstybė narė stiprintų priemones, skirtas užtikrinti moterų teises laisvai ir atsakingai spręsti klausimą dėl vaikų skaičiaus ir laiko tarpų tarp jų gimimo pagal Konvencijos 16 straipsnio, 1 paragrafo e punktą taigi, ir priemones, skirtas neplanuoto nėštumo prevencijai. Todėl Komitetas prašo, kad Valstybė narė užtikrintų šeimos planavimo priemonių, tokių kaip dauguma kontraceptinių priemonių, įskaitant skubią kontracepciją, prieinamumą, kad mokyklose būtų privalomai dėstomas lytinis švietimas, ir kad moterims ir vyrams būtų skleidžiama informacija apie šeimos planavimą. Komitetas taip pat prašo Valstybę narę svarstyti Gyvybės prenatalinėje fazėje apsaugos įstatymo projekto poveikį moterims, siekiant užtikrinti, kad įstatymo projektas neprieštarauja Konvencijai ir dėl jo nepadaugės nesaugių nelegalių medicininių procedūrų, tokių kaip nelegalus abortas, dėl kurių gali kilti didelė rizika moterų sveikatai ir gyvybei.

Nevyriausybines organizacijas

26. Pažymėdamas, kad Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 3 straipsnis įpareigoja valstybės institucijas remti organizacijų programas, kurios padeda įgyvendinti moterų ir vyrų lygias galimybes bei įsteigti specialų komitetą, kuris ruošia nevyriausybinių organizacijų finansavimo strategiją, komitetas reiškia susirūpinimą nepakankamu nevyriausybinių organizacijų finansavimu, skaitant moterų nevyriausybines organizacijas, ir pažymi, kad jų finansavimas yra fragmentiškas, konkursų pagrindu, nevientisas ir nepastovus.
27. **Komitetas pakartotinai rekomenduoja, kad Valstybė narė nustatytų aiškius kriterijus skirstant ir užtikrinant finansinę paramą visų lygių moterų nevyriausybiniams organizacijoms, siekiant sustiprinti jų gebėjimus remti moterų teises. Valstybė narė galėtų svarstyti galimybę skelbti viešą metinę ataskaitą apie šioms nevyriausybiniams organizacijoms teikiamą paramą. Komitetas taip pat rekomenduoja asmenims ir įmonėms platinti daugiau informacijos apie galimas dotacijas moterų organizacijoms ir rengti mokymų programas nevyriausybinių organizacijų atstovams apie veiksmingą dalyvavimą Europos lyčių lygybės programose.**

Pažeidžiamos moterų grupės

28. Pažymėdamas, kad Valstybė narė ėmėsi įvairių priemonių, įskaitant Romų integracijos į Lietuvos visuomenę 2000-2004 metų ir 2008-2010 metų programą ir Kaimo plėtros 2007-20013 metų programą, Komitetas reiškia susirūpinimą tuo, kad pažeidžiamos moterų grupės, pavyzdžiui, kaimo moterys, neįgalios moterys, etninėms mažumoms priklausančios moterys, įskaitant romų tautybės moteris, migrantės ir senyvo amžiaus moterys ir toliau yra diskriminuojamos švietimo, užimtumo, sveikatos apsaugos, aprūpinimo būstu ir kitose srityse dėl lyties ir kitais

- pagrindais. taigi, patiria daugialypę diskriminaciją. Todėl Komitetas apgailestauja, kad Valstybės narės pateiktose ataskaitose informacija buvo nepakankamai išsami moterų atžvilgiu ir jose nebuvo tinkamai išnagrinėta visų šių grupių moterų padėtis.
29. **Komitetas prašo Valstybę narę didinti pastangas, siekiant panaikinti pažeidžiamų moterų grupių diskriminaciją, įskaitant kaimo moteris, neįgalias moteris, etninėms mažumoms priklausančias moteris, įskaitant romų tautybės moteris, migrantės ir senyvo amžiaus moteris bendruomenėse ir Lietuvos visuomenėje. Komitetas ragina Valstybę narę platinti informaciją apie galimybes naudotis socialinės apsaugos paslaugomis ir teisinėmis priemonėmis ir supažindinti jas su lyčių lygybės ir nediskriminavimo teisėmis. Komitetas ragina Valstybę narę imtis veiksmingų priemonių, siekiant, kai reikia, įtraukti šias moteris į mokymosi visą gyvenimą programas ir Lietuvos darbo rinką, įskaitant ir moterų išteklių centrų steigimą kaimo vietovėse. Komitetas pakartotinai rekomenduoja Valstybei narei stebėti esamų programų įgyvendinimą ir rengti papildomas programas, skirtas kaimo moterų ekonominei nepriklausomybei siekti, užtikrinant gamybos išteklių ir kapitalo prieinamumą, sudaryti galimybę naudotis sveikatos apsaugos paslaugomis, socialinėmis ir kultūrinėmis galimybėmis. Be to, Komitetas prašo Valstybę narę vykdyti reguliarius ir išsamius pažeidžiamų moterų grupių tarpsektorinės diskriminacijos tyrimus, kaupti statistinius duomenis apie jų švietimo, užimtumo ir sveikatos apsaugos padėtį ir galimybes joms dalyvauti priimančias sprendimus politiniame gyvenime bei apie visas jų patiriamas smurto formas, įtraukti šią informaciją į kitą periodinę ataskaitą.**

Ekonominės skyrybų pasekmės

30. Komitetas yra susirūpinęs, kad galiojantys Valstybės narės teisės aktai, reglamentuojantys turto dalijimą, įskaitant nematerialųjį turtą ir būsimą uždarbį, ir nekilnojamo turto dalijimą skyrybų atveju, nepakankamai atsižvelgia į sutuoktinių ekonominius skirtumus dėl lyties, kurie atsirado dėl segregacijos dėl lyties darbo rinkoje ir dėl to, kad moterims tenka didesnis neapmokamų darbo valandų skaičius, ir jos vis dar dažniau pertraukia savo karjerą dėl šeimos įsipareigojimų.
31. **Komitetas prašo Valstybę narę atlikti tyrimus dėl ekonominių skyrybų pasekmių abiems sutuoktiniams, ypatingą dėmesį kreipiant į didesnę žmogiškąjį kapitalą ir vyrų sutuoktinių uždarbio potencialą remiantis tuo, kad jie dirba pilną darbo dieną ir nepertraukia savo karjeros. Komitetas rekomenduoja Valstybei narei peržiūrėti esamus teisės aktus atsižvelgiant į šių tyrimų rezultatus ir tuo tikslu įtraukti informaciją į kitą periodinę ataskaitą.**

Parlamentas

32. **Patvirtindamas, kad Vyriausybė yra visiškai atsakinga ir turi atsiskaityti už tinkamą Konvencijoje apibrėžtą Valstybės narės įsipareigojimų vykdymą, Komitetas pabrėžia, kad Konvencija galioja visoms Valstybės narės valdžios institucijoms ir kviečia Valstybę narę raginti Seimą, remiantis nustatyta tvarka, prireikus imtis būtinų priemonių dėl šiose baigiamosiose pastabose pateiktų rekomendacijų ir kito Valstybės narės atskaitomybės proceso pagal Konvenciją įgyvendinimo.**

Kitos ataskaitos rengimas

33. Komitetas prašo Valstybę narę užtikrinti, kad rengiant kitą ataskaitą dalyvautų dauguma ministerijų ir visuomeninių organizacijų ir šiame etape konsultuotis su nevyriausybinėmis organizacijomis.

Pekino deklaracija ir Pekino veiksmų platforma

34. Komitetas ragina Valstybę narę įgyvendinat savo įsipareigojimus pagal Konvenciją ir toliau remtis Pekino deklaracija ir Pekino veiksmų platforma, kurie patvirtina Konvencijos nuostatas, ir prašo įtraukti šią informaciją į kitą periodinę ataskaitą.

Tūkstantmečio plėtros tikslai

35. Komitetas pabrėžia, kad pilnas ir veiksmingas Konvencijos įgyvendinimas yra būtinas Tūkstantmečio plėtros tikslams pasiekti. Komitetas prašo integruoti lyčių lygybės perspektyvą ir išsamiai atspindėti Konvencijos nuostatas siekiant Tūkstantmečio plėtros tikslų ir prašo Valstybę narę įtraukti šią informaciją į kitą periodinę ataskaitą.

Platinimas

36. Komitetas prašo Valstybės narės plačiai platinti šias rekomendacijas, kad tiek visuomenė, tiek Vyriausybės pareigūnai, tiek politikai, parlamentarai, tiek nevyriausybines moterų organizacijos, žmogaus teisių organizacijos aiškiai suvoktų, ko reikia imtis, kad moterims lygybė būtų užtikrintos tiek *de jure*, tiek *de facto*. Taip pat Valstybės narės prašoma ir toliau platinti moterų bei žmogaus teisių organizacijoms Konvenciją, Fakultatyvinį protokolą, Komiteto bendrąsias rekomendacijas, Pekino deklaraciją ir Pekino veiksmų platformą bei Generalinės Asamblėjos 23 specialiosios sesijos “Moterys 2000: lyčių lygybė, raida ir taika XXI-ajame amžiuje” rezultatus.

Kitų sutarčių ratifikavimas

37. Komitetas pažymi, kad jei Valstybė narė griežtai laikytųsi pagrindinių devynių tarptautinių žmogaus teisių instrumentų¹, tai sudarytų daugiau galimybių moterims naudotis visomis žmogaus teisėmis ir pagrindinėmis laisvėmis visose gyvenimo srityse. Todėl Komitetas ragina Lietuvos Respublikos Vyriausybę ratifikuoti visus instrumentus, kurių Lietuva dar nėra ratifikavusi, t.y. Tarptautinę konvenciją dėl darbininkų migrantų ir jų šeimų teisių apsaugos, Tarptautinę konvenciją dėl visų asmenų apsaugos nuo prievartinio dingimo ir Neįgaliųjų teisių konvenciją.

Tolesni veiksmai dėl baigiamųjų pastabų

¹ Tarptautinis ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktas, Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas, tarptautinė konvencija dėl visų formų rasinės diskriminacijos panaikinimo, Konvencija dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims, Konvencija prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ir baudimą, Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija, Tarptautinė konvencija dėl migruojančių darbininkų ir jų šeimų teisių apsaugos, Tarptautinė konvencija dėl visų asmenų apsaugos nuo prievartinio dingimo ir Neįgaliųjų teisių konvencija.

38. Komitetas prašo Valstybę narę per dvejus metus raštu pateikti informaciją apie priemones, kurių buvo imtasi įgyvendinant 19 ir 25 paragrafuose pateiktas rekomendacijas. Komitetas taip pat prašo Valstybę narę, reikalui esant, siekti techninio bendradarbiavimo ir pagalbos, įskaitant konsultacines paslaugas, dėl šių rekomendacijų įgyvendinimo.

Kitos ataskaitos terminas

39. Komitetas prašo Valstybę narę pateikti atsakymus į šiose baigiamosiose pastabose pateiktus klausimus kitoje periodinėje ataskaitoje pagal Konvencijos 18 straipsnį. Komitetas kviečia Valstybę narę pateikti penktąją periodinę ataskaitą 2011 m. vasario mėn.